

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
411-46/21
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел. бр. 14081 датум: 26.05.2021.г.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

МОНИТОРИНГ УСТАНОВА У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ

МОНИТОРИНГ ЗАВОДА ЗА ИЗВРШЕЊЕ КРИВИЧНИХ САНКЦИЈА

Извештај о посети Окружном затвору у Крушевцу

Београд, мај 2021. године

1. УВОД

1.1. МАНДАТ НПМ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, као и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају. По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеним установама. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсманима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица Одељење националног механизма за превенцију тортуре, која обавља стручне послове НПМ.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ,² којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног јавног позива,³ Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то: Комитет правника за људска права, Виктимолошко друштво Србије, А11 – Иницијатива за економска и социјална права, Центар за интеграцију младих, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Одбор за људска права Ваљево.

---

¹ "Сл. лист СЦГ – Међународни уговори", бр. 16/05 и 2/06 и "Сл. гласник РС – Међународни уговори", бр. 7/11.

² Потписан 12. децембра 2011. год.

³ Објављен на интернет страници Заштитника грађана 4. јуна 2020. год.

1.2. ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

1.2.1. ОПШТИ ПОДАЦИ

УСТАНОВА	Окружни затвор у Крушевцу (ОЗ Крушевац)
ВРЕМЕ	21. април 2021. године
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана, у обављању послова Националног механизма за превенцију тортуре
ВРСТА	Контролна
ЦИЉ	Праћење поступања по препорукама НПМ
НАЈАВА	Посета је ненајављена
ТИМ	Вођа тима: др Наташа Тањевић, заменица заштитника грађана и руководица НПМ Члан тима: Маја Јовић, Заштитник грађана/Одељење НПМ

1.2.2. ТОК ПОСЕТЕ

У уводном разговору са управником Завода представљени су чланови тима и циљ посете. Након тога тим за посету је обавио разговоре са руководиоцима и другим представницима заводских служби и извршио увид у релевантну документацију. Током посете, тим НПМ је обавио разговоре са 14 притворених лица на околности поступања полиције према њима приликом лишења слободе, полицијског задржавања и примене других полицијских овлашћења⁴. Такође, извршен је обилазак просторије за задржавање, с обзиром на чињеницу да се полицијско задржавање лица по ЗКП обавља у просторији која се налази у Заводу. На крају посете, вођа тима НПМ изнела је прелиминарна запажања о обављеној посети управнику Завода.

1.2.3. САРАДЊА СА НПМ

Руководство и службеници ОЗ Крушевац су остварили пуну сарадњу са НПМ и омогућили му да оствари свој мандат. Члановима мониторинг тима пружене су тражене информације, омогућен обилазак просторија, увид у затражену релевантну документацију и ненадзирани разговори са лицима лишеним слободе.

⁴ Извештај о посети ПУ Крушевац-седиште и полицијској станици Ђићевац, 412-47/21

2. УТВРЂЕНО СТАЊЕ И ПРЕПОРУКЕ

НПМ је посетио ОЗ Крушевац 7. и 8. фебруара 2018. године. О посети је сачињен Извештај са 41 препоруком Заводу и Управи за извршење кривичних санкција за отклањање уочених неправилности и унапређење поступања.⁵

НПМ похваљује све мере и активности које су Завод и Управа предузели у циљу поступања по упућеним препорукама.

1. ПРЕПОРУКА НПМ:

ОЗ Крушевац ће престати са употребом просторије која је намењена за извршење дисциплинске мере самице и посебене мере усамљења, све док се иста не адаптира у складу са стандардима.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Лица којима је изречена дисциплинска мера самице и посебна мера усамљења смештају се у посебну просторију у оквиру Одељења притвора у којој се налазе два кревета на спрат. Без обзира на то што се просторија која је раније коришћена за извршење дисциплинске мере самице и посебене мере усамљења више не користи у те сврхе, иста у међувремену није адаптирана у складу са стандардима и користи се за лица која се задржавају у Заводу до 48 сати по налогу тужиоца по основу Законика о кривичном поступку (ЗКП). НПМ је у свом Извештају о посети ПУ Крушевац, препоручио тој полицијској управи да наведену просторију у ОЗ Крушевац не користи за задржавање лица до 48 сати по ЗКП.

2. ПРЕПОРУКА НПМ:

ОЗ Крушевац неће лица којима је одређено полицијско задржавање смештати у исте просторије – спаваонице заједно са притвореним лицима.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

У тренутку посете једно лице се налазило у просторији за задржавање и није било других лица којима је одређено полицијско задржавање, а који су били смештени у просторије – спаваонице заједно са притвореним лицима. Према службеним наводима, само изузетно, када је полицијско задржавање одређено за већи број лица, односно када не постоје услови да иста буду смештена у просторију за задржавање, с обзиром на то да је она капацитета за једно лице, смештају се у спаваонице са притвореним лицима. Међутим, према службеним наводима, таквих случајева није било у последњих годину дана.

3. ПРЕПОРУКА НПМ:

ОЗ Крушевац ће лицима лишеним слободе омогућити прање и сушење рубља и одеће у заједничкој перионици Завода.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

По препоруци је поступљено. Постоји заједничка перионица Завода (вешерај) у којој је омогућено прање и сушење рубља.

⁵ Извештај о посети Окружном затвору у Крушевцу, дел.бр. 8109 од 14. 03. 2018. год.

4. ПРЕПОРУКА НПМ:

Управа за извршење кривичних санкција ће спровести мере и активности како би се за потребе ОЗ Крушевац обезбедио одговарајући објекат за смештај лица лишених слободе у којем ће материјални услови бити у складу са важећим прописима и стандардима.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Објекат у којем се налази ОЗ Крушевац је стар и руиниран и у истом није могуће обезбедити адекватне смештајне услове за лица лишена слободе, нити спровести квалитетан и свеобухватан третмански рад са осуђенима и на одговарајући начин омогућити им остваривање загарантованих права. Према речима управника није могуће решити проблеме смештаја реновирањем и адаптацијама, већ је у плану изградња новог објекта који ће бити бкм удаљен од центра града те да је у току експропријација земљишта. У одговору Управе за извршење кривичних санкција⁶ наводи се да ће Управа у наредном периоду настојати да у оквиру финансијских могућности планира изградњу објекта за смештај осуђених лица који ће испуњавати прописане стандарде.

НПМ би желео да од Управе за извршење кривичних санкција добије више информација о активностима које се предузимају како би се обезбедио одговарајући објекат за смештај лица лишених слободе у којем ће материјални услови бити у складу са важећим стандардима.

5. ПРЕПОРУКА НПМ:

ОЗ Крушевац ће, у случају одсуства запосленог професионалног куvara, ангажовати другог професионалног куvara за припремање оброка лицима лишеним слободе.

Управа за извршење кривичних санкција предузеће мере како би ОЗ Крушевац могла да запосли / по потреби ангажује другог професионалног куvara.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

По препоруци је поступљено, те је запослено још једно лице на неодређено време које обавља послове куvara.

6. ПРЕПОРУКА НПМ:

ОЗ Крушевац ће омогућити лицима лишеним слободе исхрану подобну да одржи њихово добро здравље и снагу, између осталог најмање два пута недељно биће им обезбеђено воће

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Увидом у садржину јеловника утврђено је да је лицима лишеним слободе обезбеђено воће два пута недељно (јабукe и поморанце). Такође, поред стандардног постоје и дијетски и верски јеловник.

⁶ бр.021-02-8/2018-5 од 19.04.2018. године

7. ПРЕПОРУКА НПМ:

ОЗ Крушевац ће лицима лишеним слободе омогућити набавку ствари преко списка два пута недељно, данима који нису један за другим и без ограничења врсте производа које могу купити.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

По препоруци се поступа, односно набавка ствари преко списка омогућена је лицима лишеним слободе два пута недељно.

8. ПРЕПОРУКА НПМ:

ОЗ Крушевац ће се за сваку притужбу поднету управнику Завода формирати посебан предмет, са омотом списка, у који ће се одлагати комплетна документација из притужбеног поступка.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Увидом у документацију која се води у Служби за опште послове утврђено је да је по препоруци поступиљено.

9. ПРЕПОРУКА НПМ:

ОЗ Крушевац ће успоставити делотворну процедуру притуживања.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

По препоруци се поступа, те лица лишена слободе подnose притужбе по којима се поступа у складу са важећим прописима.

10. ПРЕПОРУКА НПМ:

Уколико су захтеви из поднесака лица лишених слободе одбијени, начелник службе или друго овлашћено лице ОЗ Крушевац ће подносиоцима поднесака образложити своју одлуку.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Увидом у неколико поднесака лица лишених слободе чији су захтеви одбијени утврђено је да је лицима која су поднела захтев образложен разлог одбијања.

11. ПРЕПОРУКА НПМ:

У ОЗ Крушевац лицима лишеним слободе ће се омогућити да писмене захтеве за поверљиве разговоре са управником Завода достављају и преко посебног сандучета.

Сандуче за захтеве лица лишених слободе за поверљиве разговоре са управником Завода биће доступно свим лицима лишеним слободе, означено да је за ту намену, закључано и његов кључ ће се налазити искључиво код управника.

Управник ће приликом обиласка Завода проверавати садржину посебног сандучета и узимати у рад захтеве који су на овај начин достављени.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Обезбеђена су два сандучета за писмене захтеве за поверљиве разговоре са управником (видно обележена) и налазе се у делу у којем су смештена осуђена лица (у просторији коју

користе као дневни боравак) и на Економији. Према речима управника, кључеви од истих се налазе код њега и он проверава садржину сандучета, односно узима у рад захтеве који су на овај начин достављени.

12. ПРЕПОРУКА НПМ:

У ОЗ Крушевац лица лишена слободe ће поднеске, притужбе и жалбе подносити у три примерка, од којих ће се један упутити надлежном органу, један остати код лица, а један уложити у његов лични лист.

На примерку који остаје код лица лишеног слободe ће се уписивати датум пријема и име службеног лица које је примило писмено.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Увидом у поједине личне листове лица лишених слободe утврђено је да се у њима налази један примерак поднеска, притужбе или жалбе лица лишеног слободe, односно податак да је писмено поднето у три примерка. Такође, на примерку који остаје код лица лишеног слободe наведен је датум пријема и име службеног лица које је то писмено примило.

13. ПРЕПОРУКА НПМ:

У ОЗ Крушевац деца посетиоци се неће претресати "на голо".

У случајевима оправдане сумње да су лица лишена слободe током посете примила недозвољене ствари, након посете обавиће се претрес тог лица и/или тестирање на психоактивне супстанце.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

По препоруци се поступа. Обезбеђена је посебна просторија за пресвлачење деце (за пресвлачење пелена) и не обавља се више претрес деце „на голо“, а у случајевима оправдане сумње да су лица лишена слободe током посете примила недозвољене ствари, након посете обавља се претрес тог лица и/или тестирање на психоактивне супстанце.

14. ПРЕПОРУКА НПМ:

ОЗ Крушевац ће у просторијама које су под видео надзором истаћи обавештења о томе.

ОЗ Крушевац ће предузети потребне мере да се сви снимци видео надзора чувају у трајању не краћем од 30 дана.

Управа за извршење кривичних санкција ће предузети потребне мере како би се обезбедила средства за унапређење система видео надзора у ОЗ Крушевац.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Обавештења о томе да су просторије под видео надзором постоје, али се снимци видео надзора чувају у року који је краћи од 30 дана. Наиме, због техничких немогућности, снимци могу да се чувају у трајању од 3-4 дана. Међутим, када је потребно, односно када се деси неки инцидентни догађај, који захтева чување видео снимка, он се истог дана изолује, што омогућавања његово чување у дужем трајању.

НПМ би желео да од Управе за извршење кривичних санкција добије више информација о активностима које се предузимају како би се обезбедило унапређење

система видео надзора у ОЗ Крушевац, тако да се сви снимци видео надзора чувају у трајању не краћем од 30 дана.

15. ПРЕПОРУКА НПМ:

Управа за извршење кривичних санкција ће набавити униформе, наоружање и другу опрему која недостаје Служби за обезбеђење ОЗ Крушевац.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

За припаднике Службе за обезбеђење Управа је обезбедила нове униформе, летње и зимске, и другу опрему.

16. ПРЕПОРУКА НПМ:

Лекар ОЗ Крушевац ће уписивати времена обављања прегледа у извештаје о прегледима лица лишених слободе након примена мера принуде (прегледи непосредно након примене мере и поновљени прегледи између дванаестог и двадесетчетвртог часа од примене).

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Увидом у поједине предмете утврђено је да се поступа по препоруци, односно да се уноси време када је лекар прегледао лице непосредно након примене мере принуде, као и на поновљеном прегледу.

17. ПРЕПОРУКА НПМ:

У ОЗ Крушевац, приликом извођења из Завода осуђених лица која су разврстана у отворено и полуотворено одељење и прекршајно кажњених лица, средства за везивање ће се примењивати само на основу индивидуалне процене да је лице потребно везати.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Према службеним наводима лица која су повређена или у лошем здравственом стању се не везују као ни лица која су у васпитној групи А1, А2, односно на Економији, а за остала лица се ради индивидуална процена.

18. ПРЕПОРУКА НПМ:

ОЗ Крушевац успоставиће и водиће евиденцију примене посебних мера за одржавање реда и безбедности.

ОЗ Крушевац ће се за сваку појединачну примену посебних мера за одржавање реда и безбедности формирати посебан предмет, са омотом списка, у који ће се одлагати сви акти који се односе на појединачну примену посебне мере.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

По препоруци се поступа, односно Завод је успоставио и води посебну евиденцију примене посебних мера за одржавање реда и безбедности.

19. ПРЕПОРУКА НПМ:

Надлежне службе ОЗ Крушевац ће у предлозима за примену посебне мере усамљење наводити чињенице и околности које су битне за оцену оправданости доношења одлуке.

У образложењима решења о примени посебне мере усамљење ће се наводити чињенично стање и докази на основу којих је оно утврђено, разлози који су били одлучујући код оцене доказа, прописи и разлози који, с обзиром на утврђено чињенично стање, упућују на одлуку да се у конкретном случају примени усамљење, као и друга прописана садржина образложења решења.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Увидом у поједина решења о примени посебне мере усамљење утврђено је да су образложена, односно да садрже податке о чињеничном стању и доказе на основу којих је оно утврђено, разлоге који су били одлучујући код оцене доказа, прописе и разлоге који упућују на одлуку да се у конкретном случају примени усамљење.

20. ПРЕПОРУКА НПМ:

ОЗ Крушевац ће у обавештењима о праву на правну помоћ осуђеним лицима у дисциплинском поступку наводити дипломиране правнике из Завода који су дужни да им ту помоћ пруже, уколико немају свог пуномоћника.

ОЗ Крушевац ће осуђеним лицима омогућити да право на правну помоћ у дисциплинском поступку почну да остварују и пре расправе (омогућавањем да пружалац правне помоћи обави консултације за осуђеним против кога је поступак покренут, да се упозна са списима предмета и других активности које су у вези са правном помоћи).

ОЗ Крушевац ће пазити да сваком осуђеном лицу против кога је покренут дисциплински поступак остави довољно времена за припрему одбране (да протекне најмање 3 дана између дана пријема позива и дана расправе).

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Увидом у поједине предмете утврђено је да се по препоруци поступа и да се у дисциплинском поступку у позиву наводе имена дипломираних правника из Завода који могу пружити правну помоћ лицима у дисциплинском поступку, лицима је омогућено да право на правну помоћ остварују и пре расправе, док се сваком осуђеном лицу против кога је покренут дисциплински поступак оставља најмање 3 дана за припрему одбране. Увидом у документацију утврђено је да је тај рок износио 5-6 дана.

21. ПРЕПОРУКА НПМ:

ОЗ Крушевац ће преиспитати политику дисциплинског кажњавања осуђених лица, а дисциплинску меру упућивање у самицу ће користити само у изузетним случајевима.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Увидом у евиденције утврђено је да је у 2020. години било 18 дисциплинских поступака, при чему је мера упућивања у самицу изречена у 9 случајева, у свим за тежи дисциплински преступ. Међутим, од почетка 2021. године до дана посете било је 6 дисциплинских поступака, при чему је мера упућивања у самицу изречена у једном случају. С тим у вези, НПМ изражава очекивање да ће Завод и у будућем раду у сваком конкретном случају овој дисциплинској мери прибегавати само у изузетним случајевима.

22. ПРЕПОРУКА НПМ:

Управа за извршење кривичних санкција предузеће потребне мере како би се у ОЗ Крушевац на пословима третмана попунило радно место предвиђено актуелном систематизацијом.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Од октобра 2019. године у стални радни однос примљен је један психолог.

23. ПРЕПОРУКА НПМ:

Управа за извршење кривичних санкција укључиће службеницу третмана ОЗ Крушевац у обуку о специјализованим програмима третмана.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Службеница третмана је похађала обуку која је организована од стране ОЕБС о писању мишљења за условни отпуст. Од почетка епидемије, односно од марта прошле године нису биле организоване обуке. У марту 2021. године, Центар за обуку и упошљавање донео је План и програм обуке за запослене у установама за извршење кривичних санкција за 2021. годину и службеницима третмана достављени су приручници као радни материјал за предстојеће обуке које ће бити организоване у наредном периоду. Теме су: општи когнитивно-бихејвиорални програм, специјализовани програм за групни рад са зависницима од дрога и алкохола, програм за починиоце насилних кривичних дела и насиља у породици. Осим тога, тема обука ће бити и примена Истанбулског протокола и поступање запослених у случају постојања навода о злостављању.

24. ПРЕПОРУКА НПМ:

ОЗ Крушевац ће створити услове за реализацију постављених индивидуалних циљева.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Не постоје посебне просторије за обављање индивидуалног рада, већ се наведено обавља у канцеларији службеника третмана. Од индивидуалних циљева поставља се одржавање апстиненција од дроге те се тај циљ остварује кроз разговоре у циљу усвајања социјално прихватљивог понашања, асертивна комуникација, технике решавања проблема, овладавање емоцијама итд. Током претходне године, у условима епидемије, осуђеним лицима је пуштан филм „Поруке подршке осуђеним лицима са креативним задацима“, у којем су учествовали познати глумци, музичари и редитељи, а који садржи поруке оснаживања у превазилажењу кризе, поруке подршке, препоруке за читање и сл.

25. ПРЕПОРУКА НПМ:

Осуђенима се приликом накнадног разврставања у групу са мањим степеном проширених права и погодности неће по аутоматизму одузимати додељена проширена права и погодности, већ само уколико су у конкретном случају испуњени прописани услови за одузимање.

Предлози стручног тима и Одлуке управника ће садржати образложење зашто је у конкретном случају осуђеном потребно одузети проширена права и погодности.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Према службеним наводима, није било случајева да су осуђеним лицима аутоматски одузимана додељена проширена права и погодности. Увидом у евиденцију из текуће и прошле године утврђено је да није било одузимања права и погодности.

25а. ПРЕПОРУКА НПМ:

Управа за извршење кривичних санкција предузеће мере и активности како би Повереничка канцеларија у Крушевцу почела са пружањем услуга помоћи и подршке осуђенима након извршене казне.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Повереничка канцеларија у Крушевцу пружа услуге помоћи и подршке и у њој раде 2 психолога. Психолог из ОЗ Крушевац нема радних обавеза у вези са наведеним.

26. ПРЕПОРУКА НПМ:

ОЗ Крушевац ће предузети мере како би се попунила систематизована радна места за лица лишена слободе.

ОЗ Крушевац ће предузети мере како би се упустили и осуђени из групе „ В ” и притвореници.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Тренутно су радно ангажована свега 3 лица и то једно осуђено лице на пословима помоћног радника у кухињи, а двојица осуђеника на пословима сточарства. Сва три лица су разврстана у групу Б. У групи В су разврстана 4 осуђена лица и она нису радно ангажована. Као разлог не упошљавања лица из В групе, службеница третмана наводи њихов висок степен ризика, безбедност и санитарне разлоге. Такође, нису радно ангажована ни притворена лица.

1.

ПРЕПОРУКА НПМ из посете 2021.

ОЗ Крушевац предузеће мере ради упошљавања и осуђених из групе В и притвореника, у складу са законом и важећим стандардима.

27. ПРЕПОРУКА НПМ:

ОЗ Крушевац ће понудити више организованих спортских активности осуђенима.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

У Заводу се од спортских активности организују турнири у шаху и стоном тенису који су трајали по један дан. Салу за вежбање осуђена лица могу користити увек када су на шетњи. С обзиром на то да Завод нема техничке могућности за организовање разноврсних спортских активности (због недостатка терена), **НПМ сматра да је потребно да Завод уложи додатне напоре да се чешће у току године организују спортске активности за које постоје техничке могућности, попут поменутих турнира у шаху, стоном тенису и сл.**

28. ПРЕПОРУКА НПМ:

ОЗ Крушевац предузеће мере како би се осуђенима омогућило учешће у културно-уметничким активностима у слободно време.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Према наводима службенице третмана, међу осуђеним лицима не постоји заинтересованост за учешће у културно-уметничким активностима у слободно време. Управа за извршење кривичних санкција је организовала литерарни конкурс за осуђена лица, али заинтересованост за учешће је била веома мала. Међутим, без обзира на наведено, **НПМ сматра да је потребно да Завод уложи додатне напоре како би понудио што шири спектар културно-уметничких активности, уважавајући притом и интересовање које осуђена лица исказу у вези са могућим садржајем ових активности, као и да мотивише осуђена лица да учествују у њима.**

29. МИШЉЕЊЕ НПМ

Приликом остваривања права на посете, НПМ је мишљења да Завод треба да поклони поверење осуђеницима када су у питању њихови наводи о ванбрачним партнерима, осим уколико постоји основана сумња око навода, којом приликом би се тражили докази о ванбрачној заједници.

ПОСТУПАЊЕ

Према наводима запослене у Служби за третман и даље се тражи доказ о ванбрачној заједници који лица оверавају код нотара.

30. МИШЉЕЊЕ НПМ

НПМ је мишљења да не би требало да се деци притвореника онемогућује контакт са родитељима. Ускраћивање наведеног контакта је оправдано само у изузетним ситуацијама.

ПОСТУПАЊЕ

Према наводима запослене у Служби за третман, деца су долазила у посету притвореницима све до почетка актуелне епидемије, међутим то сада није случај јер је, из епидемиолошких разлога, дозвољено да у посету притвореном лицу дође само једно лице.

31. ПРЕПОРУКА НПМ:

ОЗ Крушевац ће размотрити постављање још телефонских говорница како би се свим лицима омогућило несметано телефонирање, као и да се омогуће позиви и у послеподневним часовима (од 17:00 до 19:00).

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Лицима лишеним слободе је омогућено да разговоре телефоном обављају и у време када су на шетњи али и свакодневно, у другом термину, па и вечерњем.

32. ПРЕПОРУКА НПМ:

ОЗ Крушевац лицима лишеним слободе ће, о трошку Завода, омогућити благовремени први телефонски позив по пријему.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Сваком лицу се по пријему у Завод омогућава да оствари први телефонски позив, и то са службеног телефона, а неретко из канцеларије службенице третмана.

33. ПРЕПОРУКА НПМ:

У ОЗ Крушевац ће лицима лишеним слободе којима је за кретање неопходна употреба инвалидских колиџа или других помагала, омогућити смештајне и друге животне услове примерене врсти и степену њихових посебних потреба.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

На дан посете у Заводу није било лица лишених слободе којима је за кретање неопходна употреба инвалидских колиџа, а према службеним наводима и у претходном периоду такви случајеви су били веома ретки. Имајући разумевања за то што у Заводу постоји недостатак слободних просторија и други смештајни проблеми, **НПМ ипак сматра да је неопходно да Завод уложи додатни напор и предузме активности у циљу обезбеђења посебне просторије за особе које имају потешкоће у кретању, како би се унапредио њихов положај и био олакшан излазак у двориште, на шетњу и сл., односно како би се омогућили смештајни и други животни услови примерени врсти и степену посебних потреба ових лица.**

34. ПРЕПОРУКА НПМ:

Управа за извршење кривичних санкција предузеће мере како би се у ОЗ Крушевац ангажовао најмање један лекар на неодређено време, као и две медицинске сестре-техничара.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

У Заводу и даље нема стално запосленог лекара, већ је исти ангажован по уговору о делу. Из Дома здравља долази лекар опште праксе понедељком и четвртком, а по потреби долази и Хитна помоћ. У Заводу је стално запослен 1 медицински техничар, а други медицински техничар је примљен у радни однос на одређено време. Прва смена је од 7:30 до 15:30, а друга од 13:30 до 21:30. Сваке суботе у преподневним часовима ради један медицински техничар, док су недељом приправни.

2.

ПРЕПОРУКА НПМ из посете 2021.

Управа за извршење кривичних санкција предузеће мере како би се у ОЗ Крушевац ангажовао најмање један лекар на неодређено време, као и довољан број медицинских техничара за стално присуство медицинског особља у Заводу.

35. ПРЕПОРУКА НПМ:

У ОЗ Крушевац побољшаће се начин чувања здравствених картона лица лишених слободе, тако да поверљиви подаци који се у њима налазе буду доступни искључиво медицинском особљу.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Здравствени картони лица лишених слободe налазе се у амбуланти у фиоци радног стола и приступ истој имају само запослени у здравственој служби. Међутим, када лекар или медицински техничар нису у амбуланти, ова фиока се не закључава. Према наводима медицинског техничара то је из разлога да би, у хитним случајевима, када лекар или медицински техничар нису у амбуланти, припадници службе обезбеђења, били у могућности да лекарима Службе за хитну медицинску помоћ омогуће увид у здравствени картон и у историју болести лица за које постоји потреба.

36. ПРЕПОРУКА НПМ:

У ОЗ Крушевац лекар ће управнику, осим усмено, подносити одговарајуће извештаје и у писаној форми, налазе и препоруке - периодичне извештаје о здравственом стању осуђених; извештај увек када установи да је физичко или душевно стање осуђеног нарушено или угрожено због продужења или начина издржавања казне, као и препоруке за поступање према том лицу; налазе и препоруке о количини и квалитету хране за осуђене; налазе и препоруке о побољшању хигијене у заводу и код осуђених, стању санитарних услова и уређаја, грејања, осветљења и проветравања у просторијама у којима бораве осуђени; налазе и препоруке у вези са неопходним физичким активностима осуђених.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

По препоруци се поступа. Увидом у документацију утврђено је да лекар на месечном нивоу доставља управнику писане извештаје о здравственом стању осуђених, о храни, хигијени итд.

37. ПРЕПОРУКА НПМ из 2018. године:

У ОЗ Крушевац је потребно обезбедити континуирано присуство лица са медицинском квалификацијом које ће, поред осталих професионалних активности, вршити поделу лекова, како се не би дешавало да тај посао обавља немедицинско особље.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Поделу лекова у највећем броју случајева врши медицинско особље. Међутим, када радним данима после 21:30, суботом у послеподневним часовима и недељом у Заводу нема присутног медицинског особља, тада медицински техничари у кесицама одвоје терапију за свако осуђено лице, оставе је у амбуланти у ормарићу за лекове, како би их службеници обезбеђења поделили. НПМ очекује да ће након ангажовања недостајућег броја запослених у Служби за здравствену заштиту бити обезбеђено стално присуство медицинског особља у Заводу те да ће поделу лекова обављати искључиво медицинско особље.

38. ПРЕПОРУКА НПМ:

Лекар у ОЗ Крушевац ће прегледати сваког притвореника и лице на извршењу казне затвора одмах након пријема у Завод.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Лекарски преглед по пријему се обавља понедељком и четвртком, што значи да ће лице лишено слободe које је у Завод примљено нпр. у петак бити прегледано од стране лекара

тек у понедељак. Уколико, у таквој ситуацији, лице има одговарајући извештај и прописану терапију, медицински техничар ће је увести у употребу.

При првом лекарском прегледу од лица се узима анамнеза, мери крви притисак, тежина и висина. Према наводима медицинског техничара, лице се не скида на голо код лекара већ приликом прегледа од стране службеника обезбеђења. Када лице каже да има повреде или лекар такве наводе добије од стране службеника обезбеђења онда се лице прегледа на голо.

Лекар и један медицински техничар су 2020. године похађали обуку на тему евидентирања повреда, а поседују и штампани образац лекарског извештаја о повредама. С тим у вези, према наводима медицинског техничара, у ситуацијама када лице има повреде, лекар описује повреде и слика их фотоапаратом, те поставља питања лицу лишеном слободe о начину настанка тих повреда.

Међутим, увидом у један од здравствених картона и податке о обављеном прегледу лица лишеног слободe које је имало повреду при пријему у Завод, утврђено је да је убележено да је повреда на кожи главе, али без прецизнијих података о самој повреди, нису уписани наводи лица о начину настанка повреде, а у здравственом картону нису пронађене ни фотографије повреде.

3.

ПРЕПОРУКА НПМ из посете 2021.

Први преглед лица лишених слободe у ОЗ Крушевац ће увек укључивати преглед свих телесних предела без одеће, а ради откривања евентуалних телесних повреда које могу бити у вези са насилним поступањем према лицу.

У ОЗ Крушевац повреде лица лишених слободe ће се фотографисати и учртавати у шему тела, а лекар ће у извештају о утврђеним повредама уносити мишљење о повезаности изјаве лица са насталим повредама.

39. ПРЕПОРУКА НПМ из 2018. године:

ОЗ Крушевац ће се без одлагања спровести мере и активности како би се лицима лишеним слободe омогућили редовни прегледи и остале неопходне услуге стоматолога.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Лицима лишеним слободe се по исказаној потреби омогућавају прегледи и услуге стоматолога.

40. ПРЕПОРУКА НПМ:

ОЗ Крушевац ће обезбедити услуге најмање једног лекара психијатра, радно ангажујући лекара одговарајуће струке, чиме ће постићи да лекар специјалиста психијатрије (или неуропсихијатрије) буде присутан у Заводу, сходно утврђеним потребама осуђених.

Управа за извршење кривичних санкција предузеће одговарајуће мере из своје надлежности како би Завод спровео наведену препоруку.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

У ОЗ Крушевац нема стално радно ангажованог лекара специјалисте психијатрије (или неуропсихијатрије), већ неуропсихијатар са којим имају сарадњу долази по потреби и то обично једном или два пута месечно.

41. ПРЕПОРУКА НПМ:

Министарство здравља ће без одлагања извршити стручни надзор над радом лекара у Окружном затвору у Крушевцу.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Министарство здравља је извршило надзор над стручним радом здравствене службе, односно лекара крајем 2020. године.